

PERUSTELUMUISTIO PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUKSEN MAKSULLISISTA SUORITTEISTA ANNETTAVAKSI TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN ASETUKSEKSI**1 Johdanto ja nykytila**

Patentti- ja rekisterihallituksen perimistä maksuista säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (1032/1992) ja sen nojalla annetussa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista (1097/2019), jäljempänä *maksuasetus*. Maksuasetus annetaan kerrallaan kahden vuoden määräajaksi ja nykyinen asetus on voimassa 31.12.2021 saakka. Maksuasetuksen liitteenä olevassa maksutaulukossa säädetään tarkemmin Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista.

Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteet hinnoitellaan suoriteryhmäkohtaisesti kustannusvastaviksi. Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan suoriteryhmillä tarkoitetaan kunkin Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämän rekisterin julkisoikeudellisten suoritteiden muodostamaa kokonaisuutta. Suoriteryhmäkohtaisella kustannusvastaavuudella tarkoitetaan, että Patentti- ja rekisterihallituksen suoriteryhmiin kuuluvista suoritteista (rekisteröimisestä, voimassapitamisestä sekä rekisterien käytöstä) perittävien maksujen kokonaisuuden tulisi vastata kyseisen suoriteryhmän ylläpitämisestä valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää.

Voimassa olevaa maksuasetusta ei ole muutettu sen antamisen jälkeen.

Patentti-, eurooppapatentti-, lisäsuojatodistus- ja hyödyllisyysmalliasiat sekä integroidun piirin piirimalliasiat

Patentti- ja rekisterihallitus käsittelee kansallista patenttia ja hyödyllisyysmallia koskevat asiat. Lisäksi Patentti- ja rekisterihallitus toimii patenttityhteistyösopimuksen (Sops 58/1980, Patent Cooperation Treaty, PCT), tarkoittamana kansainvälisenä uutuustutkimusviranomaisena ja patentoitavuuden esitutkimusviranomaisena. Järjestelmää hallinnoi Genevessä sijaitseva Maailman henkisen omaisuuden järjestö WIPO. Maksuasetuksessa on tarpeen säätää eräistä PCT-maksuista. Lisäksi Suomi on liittynyt eurooppapatenttien myöntämisestä tehtyyn yleissopimuksen (Sops 8/1996, European Patent Convention, EPC), jäljempänä *Euroopan patenttisopimus*. Eurooppapatenttihakemuksen käsittelee ja eurooppapatentin myöntää Euroopan patenttivirasto (European Patent Office, EPO). Maksuasetuksessa on tarpeen säätää eräistä eurooppapatentteja koskevista maksuista. Patentti- ja rekisterihallitus käsittelee myös lisäsuojatodistusta ja integroidun piirin piirimallia koskevat asiat, joita koskevista maksuista säädetään maksuasetuksessa.

Patentti- ja rekisterihallituksen patenttiasioissa hakemusten käsittelystä ja rekisterien ylläpidosta aiheutuvat kustannukset katetaan käsittelymaksuilla ja vuosimaksuilla. Käsittelymaksuilla katetaan noin neljännes patenttiasioiden kokonaiskustannuksista ja vuosimaksuilla katetaan kolme neljänestä.

Patenttiasioiden tulot olivat 18 568 932 euroa vuonna 2020, kokonaiskustannukset 17 736 334 euroa ja kustannusvastaavuus 104,7 %. Vuonna 2021 kustannusvastaavuuden arvioidaan olevan 98,8 %.

Hyödyllisyysmallihakemusten käsittelystä ja rekisterin ylläpidosta aiheutuvat kustannukset katetaan käsittelymaksuilla. Hyödyllisyysmalliasioiden tulot olivat 202 002 euroa vuonna 2020, kokonaiskustannukset 330 014 euroa ja kustannusvastaavuus 61,2 %. Vuonna 2020 tehtiin 319 hyödyllisyysmallihakemusta. Vuonna 2021 kustannusvastaavuuden arvioidaan olevan 51,5 %.

Teollisoikeusasiamesiasiat

Patentti- ja rekisterihallituksen yhteydessä toimii teollisoikeusasiamesiamieslautakunta, jonka toiminta rahoitetaan pääasiassa veroluonteisella asiamiehiltä perittävällä vuosimaksulla, josta säädetään auktorisoiduista teollisoikeusasiamesiehistä annetussa laissa (22/2014). Valtion talousarviossa Patentti- ja rekisterihallitukselle osoitettiin vuosimaksutuloja 80 000 euroa. Teollisoikeusasiamesiamieslautakunta järjestää asiamieskokeita, joista peritään maksuasetuksen mukaisia tutkintomaksuja. Sen lisäksi lautakunta perii eräitä rekisterinpitoon kuuluvia maksuja, joista säädetään maksuasetuksella. Vuonna 2020 teollisoikeusasiamesiamieslautakunnan toiminnan tuotot olivat 34 000 euroa ja kokonaiskustannukset 97 412 euroa. Lautakunnan toiminnan kustannusvastaavuus vuonna 2020 oli noin 34,9 %. Jos toimintaan osoitettu valtion budjettirahoitus (80 000 euroa) huomioidaan, kustannusvastaavuus oli 117 %.

Tavaramerkki- ja mallioikeusasiat

Patentti- ja rekisterihallitus käsittelee tavaramerkkiä, yhteisö- ja tarkastusmerkkiä ja mallioikeutta koskevat asiat. Hakemusten käsittelystä ja rekisterin ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia katetaan käsittely- ja uudistusmaksuilla.

Tavaramerkkiasioiden tuotot olivat 3 902 169 euroa vuonna 2020 kokonaiskustannukset 3 549 734 euroa ja kustannusvastaavuus 109,9 %. Vastaavasti mallioikeusasioiden tuotot olivat 246 787 euroa vuonna 2020, kokonaiskustannukset 155 673 euroa ja kustannusvastaavuus 158,5 %.

Vuonna 2021 tavaramerkkiasioiden kustannusvastaavuuden arvioidaan olevan 104,7% ja mallioikeuden kustannusvastaavuuden 112,6 %.

Kaupparekisteriasiat

Patentti- ja rekisterihallitus ylläpitää kaupparekisteriä ja käsittelee tilinpäätösasiat. Kaupparekisterissä on noin 623 000 yritystä ja yhteisöä, joista osakeyhtiöitä 261 000, yksityisiä elinkeinonharjoittajia 228 000, asunto-osakeyhtiöitä 89 000. Kaupparekisteri-ilmoituksia käsiteltiin

vuonna 2020 noin 200 000 kappaletta (vuonna 2019 190 000 kappaletta) ja tilinpäätösilmoituksia vuonna 2020 noin 265 000 kappaletta (vuonna 2019 243 000 kappaletta). Lisäksi Patentti- ja rekisterihallitus käsittelee yrityskiinnitysasiat ja yritys- ja yhteisötunnusrekisteriä koskevat asiat. Ilmoitusten ja hakemusten käsittelystä ja rekisterin ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia katetaan ilmoitusten käsittelymaksuilla. Kaupparekisterin tuotot olivat 28 347 271 euroa vuonna 2020, kokonaiskustannukset 28 014 315 euroa ja kustannusvastaavuus 101 %. Vuonna 2021 kaupparekisterin tuottojen arvioidaan olevan 27 260 000 euroa ja kokonaiskustannusten 29 492 539 euroa, jolloin kustannusvastaavuus olisi 93 %.

Yrityskiinnitysasiat

Yrityskiinnitysasioiden kustannusvastaavuus on jo useampana vuonna ollut selvästi ylijäämäinen, viimeksi vuonna 2020 rekisterin toteutunut kustannusvastaavuus oli 84 000 euroa (19 %) ylijäämäinen. Huomattavan ylijäämän vuoksi yrityskiinnitysten hakemus- ja ilmoitusasioiden maksuihin tehtiin muutoksia voimassa olevaan maksuasetukseen. Maksumuutokset vähensivät yrityskiinnitysasioiden tulokertymää noin 170 000 eurolla vuoteen 2019 Yrityskiinnitysasioiden kustannusvastaavuuden arvioidaan olevan noin - 56 000 euroa eli 8 % alijäämäinen vuonna 2021.

Säätiörekisteriasiat

Patentti- ja rekisterihallitus käsittelee säätiörekisteriasiat sekä suorittaa säätiöiden valvontaa. Säätiörekisterin kokonaiskustannuksista noin puolet katetaan veroluonteisella säätiön valvontamaksulla, josta säädetään säätiön valvontamaksusta annetussa laissa (1048/2013). Sen lisäksi säätiörekisterin pidosta peritään suoriteperusteisia käsittelymaksuja, joilla säätiörekisterin toiminta katetaan muilta osin. Säätiörekisterin kokonaiskustannukset olivat vuonna 2020 1 069 177 euroa ja maksuasetuksen mukaiset tulot 348 496 euroa. Valtion talousarviossa 2020 Patentti- ja rekisterihallitukselle osoitettiin säätiön valvontamaksutuloja 650 000 euroa. Budjettirahoituksen jälkeen kustannusvastaavuus oli 93 % ja ilman rahoitusta 33 %. Vuonna 2021 arvioidaan päästävän noin 26 %:n kustannusvastaavuuteen. Kun määrärahat huomioidaan, kustannusvastaavuudeksi ennustetaan 77 %.

Yhdistysrekisteriasiat

Patentti- ja rekisterihallitus pitää yhdistysrekisteriä ja käsittelee yhdistysten rekisteröintiä koskevat asiat. Yhdistysrekisterin suoritteet hinnoitellaan alle omakustannusarvoon yhteiskunnallisin perustein. Erotus katetaan valtion talousarviosta Patentti- ja rekisterihallitukselle osoitettavalla määrärahalla. Vuosien 2020 ja 2021 määrärahasta osoitettiin 1 698 000 euroa kattamaan yhdistysasioiden alijäämää. Rekisteröityjä yhdistyksiä on 107 423 ja uskonnollisia yhdyskuntia 495. Yhdistysrekisteriin tehdään vuosittain noin 29 000 ilmoitusta, joista perustamisilmoituksia noin 1 900. Yhdistysrekisterin maksutulot olivat 1 436 227 euroa vuonna 2020, kokonaiskustannukset 5 970 581 euroa ja kustannusvastaavuus 24 %. Budjettirahoitus huomioituna kustannusvastaavuus oli 57 %.

Myös vuonna 2021 arvioidaan päästävän noin 24 %:n kustannusvastaavuuteen. Kun määrärahat huomioidaan, kustannusvastaavuudeksi arvioidaan 58 %. Vuosille 2022 ja 2023 kustannusvastaavuudeksi ennustetaan 92 %, kun määrärahat huomioidaan.

Tilintarkastajia koskevat asiat

Tilintarkastajia koskevien asioiden tuotot olivat vuonna 2020 yhteensä 274 654 euroa ja niitä ennustetaan vastaavalle tasolle vuonna 2021. Kokonaiskustannukset olivat yhteensä 2 463 964 euroa vuonna 2020 ja kustannusvastaavuus 11 %, vuoden 2021 ennuste kokonaiskustannusten osalta on hieman yli 3 miljoonaa euroa ja kustannusvastaavuuden osalta 9 %. Käyttötalouteen saatavia määrärahoja on myönnetty molemmille vuosille 2 260 000 euroa, mikä tarkoittaa rahoituksen jälkeen vuoden 2020 osalta 117 % kustannusvastaavuutta ja vuoden 2021 osalta 83 % kustannusvastaavuutta.

2 Asetusehdotuksen perustelut

Keskeiset ehdotukset

Uusi työ- ja elinkeinoministeriön asetus Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista ehdotetaan annettavaksi ajalle 1.1.2022–31.12.2023.

Asetusehdotuksen keskeisimmät muutokset koskevat kaupparekisteriasioita, joihin kohdistuvilla muutoksilla on myös vaikutusta kaupparekisteriasioiden kustannusvastaavuuteen. Muita keskeisiä muutoksia ehdotetaan yhdistysrekisteri, säätiörekisteri ja tilintarkastusasioihin. Näiden osalta vaikutus kustannusvastaavuuteen on vähäinen. Muiden maksuryhmien osalta ehdotettu asetus vastaisi suurelta osin 31.12.2021 saakka voimassa olevaa maksuasetusta.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 20.6.2019 direktiivin (EU) 2019/1151 direktiivin (EU) 2017/1132 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse digitaalisten välineiden ja prosessien käytöstä yhtiöoikeuden alalla, jäljempänä *digitalisointidirektiivi*. Digitalisointidirektiivin antamisen ja yhtiöoikeusdirektiiviin tehtyjen muutosten johdosta osakeyhtiön ja jäsenvaltioiden osakeyhtiömuotoisen elinkeinonharjoittajan sivuliikkeen kaikki ilmoitukset pitää voida tehdä sähköisesti. Direktiivi edellyttää myös, että pääosa osa osakeyhtiöistä kaupparekisteriin merkittävistä tiedoista tulee olla maksuttomasti saatavilla. Direktiivin edellyttämien tietojen lisäksi asetuksessa ehdotetaan kaikkia yritys- ja yhtiömuotoja koskevien kaupparekisteriotteiden maksuttomuutta, edunsaajatietoja lukuun ottamatta, kun otteet tilataan ja muodostetaan Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämässä Virre-tietopalvelussa. Keskeinen muutos aikaisempaan oikeustilaan olisi, että maksuttomasti luovutettaviin tietoihin kuuluisivat jatkossa myös tiedot yhtiöiden vastuuhenkilöistä. Lisäksi Euroopan unionin jäsenvaltion osakeyhtiömuotoisen elinkeinonharjoittajan sivuliikkeen muutosilmoitus olisi jatkossa maksuton.

Kaupparekisteriasioiden osalta ehdotetaan myös muita sähköistä asiointia koskevia maksu- ja maksujen nimekemuutoksia, joiden nojalla yrityksiä esimerkiksi ohjataan käyttämään edullisempia ja nopeampia Patentti- ja rekisterihallituksen mallirakenteita yhtiöiden perustamisessa.

Lisäksi tehdään vähäisiä muutoksia, jotka osittain perustuvat digitalisointidirektiiviin ja osaksi kustannusvastaavuuden tasapainottamiseen.

Asetusehdotuksessa olisi mukana toiminimilain (128/1979) 1.5.2021 voimaan tulleen muutoksen myötä Patentti- ja rekisterihallitukselle uutena tehtävä annettua toiminimen rekisteröinnin kumoamisasian käsittelyä koskeva maksu.

Säätiörekisteriasioissa asetuksen maksuttomia suoritteita koskevaan 3 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi kohta säätiön vuosiselvityksen ilmoittamisesta rekisteröitäväksi kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Mikäli vuosiselvitys toimitetaan rekisteröitäväksi laissa säädetyn määräajan jälkeen, perittäisiin tästä jatkossa 85 euron suuruinen käsittelymaksu.

Yhdistysrekisteriasioissa maksutaulukosta ehdotetaan poistettavaksi maksu ennakkotarkastukseen perustuvasta yhdistyksen perusilmoituksesta, sillä palvelu ei ole enää käytössä. Ennakkotarkastukseen perustuvan perusilmoituksen maksu esitetään korvattavaksi ohjatun perusilmoituksen maksulla. Tämän käsittelymaksuksi ehdotetaan 50 euroa. Muissa sähköisesti jätetyissä perusilmoituksissa maksu on 100 euroa. Lisäksi, että hallituksen, toimitusjohtajan ja nimenkirjoittajien ilmoittamismaksut yhdistettäisiin ja erillistä maksua vapaaehtoisesta hallituksen ilmoittamisesta ei perittäisi. Muutos koskisi sekä paperisena että sähköisesti jätettyjen ilmoitusten käsittelymaksua.

Tilintarkastusasioissa maksutaulukosta poistettaisiin tutkintomaksuista JHTT-tutkintoon tai sen osaan osallistumismaksu ja kelpoisuuskokeeseen tai sen osaan osallistumismaksuista poistetaan JHTT-siirtymäkokeeseen osallistumismaksu. Lain voimaantuloon liittyvä siirtymäaika on päätynyt eikä tähän säännökseen perustuvia kokeita enää järjestetä. ETA-alueen ulkopuolelta tulevan tilintarkastajan rekisteröintihakemuksen käsittelymaksu on voimassa olevassa maksuasetuksessa 200 euroa. Hakemuksia on hyvin vähän, mutta käsittelymaksun suuruus on osoittautunut olevan pieni verrattuna hakemuksen käsittelyn vaatimaan työmäärään nähden. Käsittelymaksu esitetään korotettavaksi 400 euroon. Maksutaulukon 15 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi tilintarkastajan määräämistä koskevan asian käsittelymaksua, jonka suuruus olisi 1 000 euroa. Maksuasetuksen liitteenä olevan taulukon 15 §:ään ehdotetaan lisättäväksi palkkiokaton ylittämistä koskevan poikkeuslupahakemuksen käsittelymaksu. Maksun suuruudeksi ehdotetaan 4 000 euroa.

Ehdotuksessa lisäksi yhtenäistettäisiin diaaritodistuksen antamista ja oikeaksi todistamisesta koskevien maksujen suuruutta.

Säännöskohtaiset perustelut

Asetusehdotus

1 §. Maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet. Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa tarkoitettuihin suoriteryhmiin kuuluvista suoritteista, kuten rekisteröimisestä, rekisteröintien voimassapitämisestä sekä rekisterien käytöstä perittävien maksujen suuruus määrätään suoriteryhmäkohtaisen kustannusvastaavuuden perusteella. Ehdotettu 1 § sisältäisi voimassa olevaa asetusta vastaavan luettelon Patentti- ja rekisterihallituksen

suoriteryhmistä. Suoriteryhmiä ovat Patenti- ja rekisterihallituksen kunkin rekisterin muodostamat kokonaisuudet. Rekistereistä säädetään niitä koskevissa erityislaeissa, kuten patenttilaissa (550/1967), kaupparekisterilaissa (129/1979) ja säätiölaissa (487/2015).

2 §. *Alle omakustannusarvon hinnoitellut julkisoikeudelliset suoritteet.* Patenti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n 4 momentti sisältää säännökset niistä tilanteista, joissa julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävä maksu voidaan tai se tulee määrätä alle omakustannusarvoon. Yhdistyksen rekisteröimistä koskevassa asiassa maksu on määrättävä omakustannusarvoa alempana, jos se on tarpeen yhdistymisvapauden turvaamiseksi. Lisäksi maksu voidaan määrätä alle omakustannusarvon teollisuuspoliittisista tai oikeudenhoidon, uuden suoritteiden käyttöönottoon tai rekisteritietojen ajan tasalla pitoon liittyvistä taikka kansainvälisistä sopimuksista tai käytännöstä johtuvista syistä taikka silloin, kun käsitellään säätiölaista, yhdistyslaista (503/1989) tai uskonnonvapauslaista (453/2003) johtuvia asioita. Nykyisin ainoastaan yhdistysrekisterin ja uskonnollisten yhdyskuntien rekisterin suoritteet hinnoitellaan alle omakustannusarvoon ja erotus katetaan budjettivaroin. Ehdotuksen mukaan nämä suoritteet hinnoiteltaisiin jatkossakin nykytilaa vastaavasti alle omakustannusarvon. Pykälä vastaisi voimassa olevaa asetusta.

3 §. *Maksuttomat suoritteet.* Valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n mukaan julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (omakustannusarvo). Maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteiden omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä, jos siihen terveyden- ja sairaanhoitoon, muihin sosiaalisiin tarkoituksiin, oikeudenhoidon, ympäristönsuojeluun, koulutustoimintaan tai yleiseen kulttuuritoimintaan liittyvistä tai näihin verrattavista syistä on perusteltua syytä. Erityisestä syystä maksu voidaan määrätä tietyltä ryhmältä perittäväksi suoritteiden omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä. Edelleen Patenti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n 4 momentin mukaan teollisuuspoliittisista tai oikeudenhoidon, uuden suoritteiden käyttöönottoon tai rekisteritietojen ajan tasalla pitoon liittyvistä taikka kansainvälisistä sopimuksista tai käytännöstä johtuvista syistä taikka silloin, kun käsitellään säätiölaista, yhdistyslaista tai uskonnonvapauslaista johtuvia asioita, maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteiden omakustannusarvoa alempana tai jättää se kokonaan perimättä. Lain 5 §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriö päättää noudattaen, mitkä Patenti- ja rekisterihallituksen ja tämän lain 1 §:ssä tarkoitettujen muun viranomaisen suoritteet tai suoriteryhmiä ovat maksullisia ja mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä maksu määrätään omakustannusarvon, mistä suoriteryhmäkohtaisen kustannusvastaavuuden perusteella ja mistä liiketaloudellisiin perustein.

Asetuksen 3 § sisältäisi luettelon maksuttomista suoritteista. Asetusehdotus sisältää voimassa olevaan asetukseen nähden eräitä muutoksia maksuttomien suoritteiden luetteloon.

Pykälään lisättäisiin uusi *5 kohta*, jossa säädetään maksuttomaksi suoritteeksi *säätiön vuosiselvityksen ilmoittaminen rekisteröitäväksi kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päätyttyä*. Vastaavasti asetuksen liitteenä olevan maksutaulukon 13 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi maksu: Vuosiselvityksen ilmoittaminen, kun on kulunut yli kuusi kuukautta tilikauden

päättymisestä, 85 euroa. Muutosta on perusteltu tarkemmin asetuksen liitteen 13 §:ää koskevien perustelujen yhteydessä.

Pykälän uudessa *19 kohdassa* säädettäisiin Virre-tietopalvelun kautta annettavien kaupparekisteriotteiden maksuttomuudesta. Säännöksen mukaan jatkossa maksuttomia olisivat kaikki sähköiset kaupparekisteriotteet, jotka tilataan ja muodostetaan Patentti- ja rekisterihallituksen Virre-tietopalvelussa otteiden sisältämiä edunsaajatietoja lukuun ottamatta. Muutos perustuu osin digitalisointidirektiivin edellyttämiin muutoksiin ja osin kansallisiin tarpeisiin.

Digitalisointidirektiivillä muutettiin direktiiviä tietyistä yhtiöoikeuden osa-alueista, jäljempänä *yhtiöoikeusdirektiivi*. Digitalisointidirektiivin täytäntöönpanon johdosta eduskunnalle on annettu hallituksen esitys kaupparekisterilain ja yritys- ja yhteisötietolain muuttamiseksi (HE /2021)¹ ja muutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2022. Digitalisointidirektiivin mukaisten muutosten jälkeen yhtiöoikeusdirektiivi edellyttää, että osakeyhtiöiden ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden osakeyhtiömuotoisten elinkeinonharjoittajien perustamien sivuliikkeiden kaikki ilmoitukset on voitava tehdä sähköisesti. Jäsenvaltioiden on lisäksi varmistettava, että rekistereiden yhteenliittämijärjestelmän (Business Registers Interconnection System (BRIS)) kautta on oltava maksuttomasti saatavilla esimerkiksi niiden henkilöiden tiedot, jotka ovat kelpoisia edustamaan yhtiötä. Rekistereiden yhteenliittämijärjestelmällä tarkoitetaan keskusjärjestelmää, johon on liitetty jäsenvaltioiden kansalliset keskus-, kauppa- ja yhtiörekisterit. Järjestelmä välittää tietoa kansallisten rekisterien välillä ja mahdollistaa keskitetysti asiakaskyselyt niihin. Asiakkaat voivat Euroopan oikeusportaalin kautta keskitetysti hakea kansallisten rekisterien tietoja, jotka jäsenvaltiot ovat asettaneet keskusjärjestelmän kautta saataville.

Yhtiöoikeusdirektiivin 19 artikla on tähän saakka edellyttänyt, että rekistereiden yhteenliittämijärjestelmän kautta on maksuttomasti saatavilla:

- a) yhtiön nimi ja oikeudellinen muoto;
- b) yhtiön sääntömääräinen kotipaikka ja jäsenvaltio, johon yhtiö on rekisteröity, sekä
- c) yhtiön rekisterinumero.

Artiklaan tehdyn muutoksen jälkeen maksuttomasti olisi asettava saataville lisäksi:

- d) tiedot yhtiön verkkosivustosta, jos nämä tiedot on kirjattu kansalliseen rekisteriin,
- e) yhtiön asema kansallisen lainsäädännön mukaisesti, esimerkiksi se, että yhtiö on lopetettu, poistettu rekisteristä, asetettu selvitystilaan, purettu, harjoittaa liiketoimintaa tai ei harjoita liiketoimintaa, jos nämä tiedot on kirjattu kansallisiin rekistereihin,
- f) yhtiön tarkoitus (toimiala), jos se on merkitty kansalliseen rekisteriin,
- g) niiden henkilöiden tiedot, jotka joko toimielimenä tai sellaisen jäsenenä ovat tällä hetkellä kelpoisia edustamaan yhtiötä suhteessa ulkopuolisiin henkilöihin ja käyttämään sen puhevaltaa oikeudenkäynnissä, ja tieto siitä, onko niillä, joilla on kelpoisuus edustaa yhtiötä, tällainen kelpoisuus yksin vai edellytetäänkö heidän toimivan yhdessä,
- h) tiedot yhtiön toisessa jäsenvaltiossa avaamista sivuliikkeistä, mukaan lukien nimi, rekisterinumero, EUID-tunniste sekä jäsenvaltio, jossa sivuliike on rekisteröity.

¹ Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle budjettilakina syyskuussa 2021. Esitysluonnos on ollut lausuntokierroksella 12.5.-9.6.2021.

Lakiehdotuksessa kaupparekisterilain muuttamiseksi lain 20 b §:ää muutettaisiin niin, että rekisteriviranomaisen olisi huolehdittava siitä, että edellä mainitut asiakirjat ja tiedot asetetaan saataville rekistereiden yhteenliittämijärjestelmän välityksellä.

Kaupparekisteriin tehdyt merkinnät julkistetaan Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämässä sähköisessä Virre-tietopalvelussa, jossa voi selata maksutta yrityksen perustietoja ja ostaa sähköisen kaupparekisteriotteen, tilinpäätöksen, yhteisösäännöt tai ilmoituksen asiakirjoja. Virre-tietopalvelussa olevia kaupparekisteriin merkittyjen yksityisten ja julkisten osakeyhtiöiden sekä sivuliikkeiden tietoja välitetään Euroopan oikeusportaaliin kautta asiakkaille ja toisten jäsenvaltioiden yritysrekisterin tietojärjestelmiin. Muiden jäsenvaltioiden asiakkaat voivat siten Euroopan oikeusportaalia käyttäen kysyä suomalaisen yhtiön rekisteritietoja, jolloin nämä saavat nähtäväkseen Virressä olevat tiedot. Tähän saakka tietoja suomalaisista osakeyhtiöistä ei ole saanut Euroopan oikeusportaalien kautta nimeä ja y-tunnusta lukuun ottamatta.

Asetuksessa ehdotetaan, että kaikki sähköiset kaupparekisteriotteet, jotka tilataan ja muodostetaan Virre-tietopalvelussa, niiden sisältämiä edunsaajatietoja lukuun ottamatta, olisivat maksuttomia ja kaikkien saatavilla Virren kautta. Säännös kattaisi paitsi edellä selostetut digitalisointidirektiivin edellyttämät suoritteet ja myös muita yhtiömuotoja koskevat kaupparekisteritiedot. Maksuttomuus ei kuitenkaan kattaisi sellaisia Virre-tietopalvelun kautta tehtäviä tilauksia, joissa kaupparekisteriote toimitetaan tilaajalle postitse tai sähköpostilla. Sähköisten otteiden edunsaajatiedot ja paperisesti annettavat kaupparekisteriotteet säilyisivät jatkossakin maksullisina.

Tietojen maksutonta saatavuutta on perusteltua laajentaa direktiivin edellyttämiä tietoja laajemmiksi. Kansallisesti ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa erilaisia maksusäännöksiä eri yritys- ja yhteisömuotoihin, joten maksuttomuutta laajennettaisiin myös osakeyhtiöiden lisäksi muihin yhtiömuotoihin. Ratkaisu on perustelu myös Patentti- ja rekisterihallituksen tietojärjestelmän kannalta, joka edellyttäisi merkittäviä muutoksia, mikäli maksuttomuus kohdennettaisiin tarkasti vain digitalisointidirektiivin edellyttämiin tietoihin. Ehdotus tehostaisi Patentti- ja rekisterihallituksen toimintaa ja parantaisi kaupparekisteritietojen julkista hyödynnettävyyttä.

Säännös tulisi voimaan 1.8.2022 lukien, jolloin digitalisointidirektiivin täytäntöönpanoa koskevien muiden säännösten on tarkoitus tulla voimaan.

Lisäksi ehdotetaan, että EU:n jäsenvaltion osakeyhtiön sivuliikkeen muutosilmoitus olisi jatkossa maksuton. Yhtiöoikeusdirektiiviin lisättiin digitalisointidirektiivillä 30 a artikla, jonka mukaan jäsenvaltion, jossa yhtiö on rekisteröity, on ilmoitettava rekistereiden yhteenliittämijärjestelmän kautta viipymättä jäsenvaltiolle, jossa yhtiön sivuliike on rekisteröity, muutoksesta, joka koskee:

- yhtiön nimeä,
- yhtiön sääntömääräistä kotipaikkaa,
- yhtiön rekisterinumeroa rekisterissä,
- yhtiön oikeudellista muotoa tai
- yhtiöoikeusdirektiivin 14 artiklan d ja f alakohdassa tarkoitettuja asiakirjoja ja tietoja.

Yhtiöoikeusdirektiivin 14 artiklan d ja f alakohdassa tarkoitetaan asiakirjoja ja tietoja koskien yhtiön edustajia, johtoa ja tilinpäätöksiä.

Kaupparekisterilakiin on ehdotettu lisättäväksi uusi 20 c §:n 3 momentti, jonka mukaan rekisteriviranomaisen saadessa yhteenliittämisyjärjestelmän välityksellä edellä mainitut tiedot, rekisteriviranomaisen on vahvistettava tiedon lähettäneelle jäsenvaltiolle tiedon vastaanottaminen, rekisteröitävä tiedot ja asiakirjat viipymättä sekä jos yhtiö on poistettu rekisteristä, poistettava myös sivuliike rekisteristä. Tämän seurauksena kaupparekisterilakiin on ehdotettu lisättäväksi uusi 20 d §, jonka mukaan sivuliikkeellä ei olisi velvollisuutta ilmoittaa rekisteriviranomaiselle 20 c §:n 3 momentissa tarkoitettua muutosta sen rekisteröineen ulkomaisen yhtiön rekisteritiedoissa, jos rekisteriviranomainen on saanut tiedon rekistereiden yhteenliittämisyjärjestelmän välityksellä. Sivuliikkeellä olisi edelleen velvollisuus ilmoittaa pykälässä tarkoitetuista tiedoista rekisteriviranomaiselle, jos ne eivät ilmene sivuliikkeen rekisteritiedoista. Kyse voi olla myös muutoksista tiedoissa, joita ei yhteenliittämisyjärjestelmän kautta välitetä. On myös mahdollista, että rekisteriviranomainen saa yhteenliittämisyjärjestelmän välityksellä tiedon, mutta saadun tiedon ollessa puutteellinen rekisteriin merkittävien tietojen suhteen, rekisteriviranomainen pyytää sivuliikettä ilmoittamaan rekisteriin puuttuvat tiedot. Tiedonvaihto yhteenliittämisyjärjestelmän välityksellä ei koske jäsenvaltioiden ulkopuolisia elinkeinonharjoittajia eikä jäsenvaltioidenkaan osalta muita kuin osakeyhtiömuotoisia elinkeinonharjoittajia.

Edellä olevan perusteella maksuasetuksen 3 §:ä ehdotetaan lisättäväksi uusi *20 kohta*, jonka mukaan *Euroopan unionin jäsenvaltion osakeyhtiömuotoisen elinkeinonharjoittajan sivuliikkeen muutosilmoitus* on maksuton. Muutos tulisi voimaan edellä ehdotetun 3 §:n 19 kohdan tavoin 1.8.2022.

Uuden maksuasetuksen 3 §:ssä ehdotetaan lisäksi toiminimilain voimaan tuloon liittyvän väliaikaisen maksuttomuuden (voimassa olevan maksuasetuksen 15 kohta) poistamista.

Maksuasetuksen maksuttomiin suoritteisiin liitettiin 1.1.2019 voimaan tullessa asetuksessa 1090/2018 elinkeinonharjoittajan toimialan muutosta koskeva ilmoitus, joka tehtiin 1.5.2019 – 30.4.2021 välisenä aikana. Uusi tavaramerkkilaki (544/2019) tuli voimaan 1.5.2019, ja samalla muutettiin myös toiminimilakia (128/1979) lainmuutoksella 546/2019. Toiminimilakiin sisällytettiin säännökset toiminimen osittaisesta kumoamisesta, ja säännöksiä ryhdyttiin soveltamaan kahden vuoden kuluttua toiminimilain muutoksen voimaantulosta. Lainmuutoksen voimaantulosäännöksen mukaan ennen 1.5.2019 rekisteröidyn toiminimen haltija saattoi kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta ilmoittaa sähköisesti maksutta täsmennetyn toimialan rekisteröitäväksi kaupparekisteriin.

Säännökset toiminimen ja/tai aputoiminimen osittaisesta kumoamisesta päätettiin ottaa toiminimilakiin, koska laajoista toimialakuvauksista on haittaa tavaramerkkien rekisteröinnille. Välttyäkseen toiminimen osittaiselta kumoamiselta toiminimen haltijalle annettiin mahdollisuus tarkentaa ja täsmentää toimialaa koskevaa kuvausta niin, ettei toiminimi ole sekoitettavissa jonkin tavaramerkin kanssa. Koska elinkeinonharjoittajat eivät olleet voineet varautua toiminimen osit-

taiseen kumoamiseen, elinkeinonharjoittajille annettiin mahdollisuus tehdä maksutta muutositmoitus kaupparekisteriin. Maksuasetuksen 3 §:ään lisättiin 15) kohta, jossa säädettiin toimialaa koskevan muutoksen ilmoittaminen maksuttomaksi niiden elinkeinonharjoittajien osalta, joiden perustamisesta on tehty merkintä kaupparekisteriin ennen 1.5.2019.

Toiminimilain muutoksen voimaantuloon liittyvä siirtymäaika on päättynyt, joten elinkeinonharjoittajan toimialan täsmentämistä koskevan ilmoituksen käsittely voidaan poistaa maksuttomista suoritteista. Toimialan muutoksesta perittävä maksu vaihtelee yritysmuodon mukaan.

Muilta osin pykälässä maksuttomiksi säädetty suoritteet vastaisivat voimassa olevaa asetusta. Luettelon numerointi kuitenkin muuttuisi edellä ehdotettujen muutosten vuoksi.

4 §. Liiketaloudelliset suoritteet. Patenti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 4 §:n mukaan Patenti- ja rekisterihallituksen muiden kuin 3 §:ssä tarkoitettujen suoritteiden hinnoista päätetään liiketaloudellisin perustein. Valtion talousarviossa voidaan osoittaa määräraha liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden hintojen alentamiseksi. Tätä vastaavasti asetuksen 4 §:ssä säädettäisiin niistä suoritteista, jotka Patenti- ja rekisterihallitus hinnoittelee liiketaloudellisin perustein. Tällaisia suoritteita olisivat selvitykset ja tutkimukset, koulutus- ja konsultointipalvelut, julkaisut, jäljenteet, rekisteri- ja tietokantapalvelut, Patenti- ja rekisterihallituksen hallinnassa olevien laitteiden ja tilojen käyttö sekä muut tilaukseen tai toimeksiantoon perustuvat palvelut ja suoritteet. Pykälä vastaisi voimassa olevaa asetusta. Patenti- ja rekisterihallituksen liiketaloudellisten suoritteiden kokonaiskeräytymä oli vuonna 2020 yhteensä 4 472 887 euroa, josta suurin osa, 3 978 074 euroa, kaupparekisterin tietopalvelutuloja.

5 §. Julkisoikeudellisten suoritteiden hinnoittelu. Julkisoikeudellisten suoritteiden hinnoitteluperusteista säädetään Patenti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa ja ehdotetussa maksuasetuksessa. Yksittäisistä suoritteista perittävät maksut sisältyvät asetuksen liitteenä olevaan maksutaulukkoon. Asetuksen 5 § sisältäisi selvyyden vuoksi voimassa olevaa asetusta vastaavalla tavalla säännöksen siitä, että 1 ja 2 §:ssä tarkoitettujen maksut sisältyvät asetuksen liitteenä olevaan taulukkoon. Julkisoikeudellisten suoritteiden kokonaiskeräytymä oli vuonna 2020 yhteensä 48 278 391 euroa, josta patenttiasioiden osuus oli 18 415 841 euroa ja kaupparekisteriasioiden osuus 23 929 413 euroa.

6 §. Voimaantulo. Uusi asetus ja sen maksutaulukko tulisivat voimaan 1.1.2022. Nykyisen maksuasetuksen voimassaolo päättyy 31.12.2021. Asetusehdotuksen 3 §:n 1 momentin 19 ja 20 kohta tulisivat kuitenkin voimaan vasta 1.8.2022, samaan aikaan, kun digitalisointidirektiivin edellyttämät muutokset kaupparekisterilakiin. Uusi asetus olisi voimassa 31.12.2022 saakka.

Asetusehdotuksen liite

1 §. Kansalliset patenttiasiat. Pykälässä säädettäisiin kansallisista patenttiasioista perittävistä maksuista. Diaaritodistusta koskeva maksu ehdotetaan alennettavaksi 15 eurosta 10 euroon. Maksut olisivat yhtenäistämisen jälkeen samat koko Patentit ja tavaramerkit –tulosalueella. Muutoksella ei olisi tulovaikutusta. Muilta osin ehdotettujen maksut vastaisivat voimassa olevaan asetusta.

2 §. *Kansalliset hyödyllisyysmallioikeusasiat.* Pykälässä säädettäisiin kansallisista hyödyllisyysmallioikeusasioista perittävistä maksuista. Diaaritodistusta koskeva maksu ehdotetaan alennettavaksi 15 eurosta 10 euroon. Maksut olisivat yhtenäistämisen jälkeen samat koko Patentit ja tavaramerkit –tulosalueella. Muutoksella ei olisi tulovaikutusta. Muilta osin ehdotetut maksut vastaisivat voimassa olevaan asetusta.

3 §. *Patenttiyhteistyösopimuksen (PCT) mukaiset asiat.* Patenttiyhteistyösopimus sisältää varsinaisen sopimustekstin lisäksi sopimusta koskevat sovellutussäännöt (Regulations under the Patent Cooperation Treaty), jäljempänä *PCT-sääntö*. Ehdotettu pykälä sisältäisi voimassa olevaa asetusta vastaavalla tavalla PCT-sääntöjen perusteella määräytyvät maksut. Maksut vastaisivat voimassa olevaa asetusta.

4 §. *Eurooppapatenttiasiat.* Pykälässä säädettäisiin eurooppapatenttiasioita koskevista maksuista. Diaaritodistusta koskeva maksu ehdotetaan alennettavaksi 15 eurosta 10 euroon. Maksut olisivat yhtenäistämisen jälkeen samat koko Patentit ja tavaramerkit –tulosalueella. Muutoksella ei olisi tulovaikutusta. Muilta osin ehdotettujen maksujen suuruus vastaisi voimassa olevaa asetusta.

5 §. *Lisäsuojatodistusasiat.* Pykälässä säädettäisiin lisäsuojatodistusasioita koskevista maksuista. Diaaritodistusta koskeva maksu ehdotetaan alennettavaksi 15 eurosta 10 euroon. Maksut olisivat yhtenäistämisen jälkeen samat koko Patentit ja tavaramerkit –tulosalueella. Muutoksella ei olisi tulovaikutusta. Muilta osin ehdotettujen maksujen suuruus vastaisi voimassa olevaa asetusta.

6 §. *Integroidun piirin piirimalliasiat.* Pykälässä säädettäisiin integroidun piirin piirimalliasioita koskevista maksuista. Diaaritodistusta koskeva maksu ehdotetaan alennettavaksi 15 eurosta 10 euroon. Maksut olisivat yhtenäistämisen jälkeen samat koko Patentit ja tavaramerkit –tulosalueella. Muutoksella ei olisi tulovaikutusta. Muilta osin ehdotettujen maksujen suuruus vastaisi voimassa olevaa asetusta.

7 §. *Teollisoikeusasiamesiasiat.* Pykälässä säädettäisiin teollisoikeusasiamesiasioita koskevista maksuista. Ehdotettujen maksujen suuruus vastaisi voimassa olevaa asetusta.

8 §. *Tavaramerkkiasiat.* Pykälässä säädettäisiin tavaramerkkiasioista perittävistä maksuista. Oikeaksi todistamisesta perittävät maksut ovat olleet maksuasetuksessa epäyhtenäisiä, mistä on aiheutunut haasteita Patentti- ja rekisterihallituksen asiakaspalvelulle, kun samanlaisesta toimesta perittävä maksu vaihtelee asiakohtaisesti. Tavaramerkkiasioiden oikeaksi todistamista koskevan maksun suuruus ehdotetaan korotettavaksi 10 eurosta 15 euroon.

Muilta osin ehdotetut maksujen suuruudet vastaisivat voimassa olevaa asetusta.

9 §. *Mallioikeusasiat.* Pykälässä säädettäisiin mallioikeusasioista perittävistä maksuista. Edellä 8 §:ää vastaavalla tavalla mallioikeusasioiden oikeaksi todistamista koskevan maksun suuruus ehdotetaan korotettavaksi 10 eurosta 15 euroon. Muilta osin pykälässä ehdotetut maksut vastaisivat voimassa olevaa asetusta.

10 §. Kaupparekisteriasiat. Pykälässä säädettäisiin kaupparekisteriasioita koskevista maksuista. Voimassa olevan asetuksen tapaan maksut jaoteltaisiin sähköisen järjestelmän välityksellä tehtävästä asioinnista, paperiasioinnista, sulautumisesta- ja jakautumisesta, hakemusasioista sekä otteista ja jäljennöksistä perittäviin maksuihin.

Käsittelymaksut sähköistä järjestelmää käyttäen

Tällä hetkellä sähköisessä järjestelmässä voidaan tehdä osakeyhtiön, asunto-osakeyhtiön, keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön ja yksityisen elinkeinonharjoittajan perustamisilmoitukset. Muiden yritysmuotojen, esimerkiksi osuuskunnan, avoimenyhtiön tai kommandiittiyhtiön, osalta perustamisilmoitusta ei voi tehdä sähköisesti.

Digitalisointidirektiivin antamisen ja yhtiöoikeusdirektiiviin tehtyjen muutosten johdosta osakeyhtiön ja jäsenvaltioiden osakeyhtiömuotoisen elinkeinonharjoittajan sivuliikkeen kaikki ilmoitukset pitää voida tehdä sähköisesti. Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän sähköisessä asiointijärjestelmässä voi tällä hetkellä perustaa osakeyhtiön, jonka osakepääoma on 0 euroa ja jonka kaikki osakkeet merkitsee suomalaisen henkilötunnuksen omaava henkilö. Nykyisessä asiointipalvelun ohjatussa perustamisessa ei voi määrätä vapaasti yhtiöjärjestyksen sisällöstä, vaan perustamisvaiheessa voi valita vain mallin mukaisen yhtiöjärjestyksen. Sivuliikkeen perustamisilmoitusta ei tällä hetkellä voi tehdä sähköisessä asiointijärjestelmässä.

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän sähköistä asiointijärjestelmää muutetaan niin, että osakeyhtiön perustaminen voidaan tehdä niin, että perustamisvaiheessa osakkeita voi merkitä myös muu kuin suomalaisen henkilötunnuksen omaava henkilö. Perustamissopimuksen ja yhtiöjärjestyksen sisällön voi myös määrätä vapaasti ja yhtiöllä voi myös olla osakepääoma.

Voimassa olevassa maksuasetuksessa osakeyhtiön, asunto-osakeyhtiön ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön sähköisen perustamisilmoituksen käsittelymaksu on 275 euroa.

Maksutaulukkoon ehdotetaan lisättäväksi uutena asiana *osakeyhtiön perustaminen malliasiakirjoilla*. Samalla osakeyhtiön perustamisilmoituksen käsittelymaksua ehdotetaan alennettavaksi 275 eurosta 240 euroon, jos osakeyhtiö perustetaan käyttäen Patentti- ja rekisterihallituksen tarjoamia malliasiakirjoja. Malliasiakirjojen avulla laaditun perustamisilmoituksen käsittely eli perustamissopimuksen ja yhtiöjärjestyksen lainmukaisuuden tutkiminen vaatii vähemmän työtä ja on nopeampaa kuin ilmoittajan itse laatimien asiakirjojen perusteella tapahtuvan perustamisilmoituksen käsittely.

Maksutaulukkoa ehdotetaan muutettavaksi niin, että osakeyhtiön perustamisilmoituksen käsittelymaksu olisi jatkossa 320 euroa. Maksua sovellettaisiin tilanteissa, joissa ei käytetä Patentti- ja rekisterihallituksen malliasiakirjoja. Muutos ohjaisi yhtiöitä perustettaessa asiakkaita käyttämään edullisempaa ja Patentti- ja rekisterihallitukselle vähäisempää työmäärää aiheuttavaa perustamisilmoitusta malliasiakirjoilla. Yhtiöoikeusdirektiivin muutoksen vuoksi sähköistä asiointijärjestelmää muutetaan niin, että myös sivuliikkeen perustaminen voi tapahtua sähköisesti. Sähköisessä asiointijärjestelmässä voi 1.8.2022 alkaen tehdä osakeyhtiön, asunto-osakeyhtiön,

keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön ja sivuliikkeen perustamisilmoituksen. Sivuliikkeiden perustamiseen sovellettaisiin samaa maksua kuin osakeyhtiön perustamiseen. Samalla maksun nimeä tarkistettaisiin niin, että kyse on *osakeyhtiön perusilmoitusta ja sivuliikkeen perustamista* koskevasta maksusta. Yksityisen elinkeinonharjoittajan perusilmoitusta koskevasta maksusta säädetäisiin taulukossa erikseen voimassa olevaa asetusta vastaavalla tavalla.

Asunto-osakeyhtiöiden ja keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden perustamisilmoitusten käsittely on muodostunut selvästi työläemmäksi huoneistotietojärjestelmästä annetun lain (1328/2018) tultua voimaan 1.1.2019 kun lain voimaantulon yhteydessä ennakoitiin. Asunto-osakeyhtiöiden ja keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden perustamisilmoitusten käsittelymaksua ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 275 eurosta 320 euroon, jotta se vastaisi paremmin asian käsittelyn vaatimaa työmäärää. Samalla *asunto-osakeyhtiöiden ja keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden perustamisilmoitusta koskeva maksu* eriteltäisiin taulukossa omaksi maksuksi.

Voimassa olevan maksutaulukon mukaan yhtiömuodon muutoksesta asunto-osakeyhtiöksi tai keskinäiseksi kiinteistöosakeyhtiöksi peritään sähköisessä asiointipalvelussa käsittelymaksuna 275 euroa. Vastaavalla tavalla kuin asunto-osakeyhtiöiden ja keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden perustamista koskevan maksun osalta, ehdotetaan myös tämän maksun korottamista 320 euroon johtuen huoneistotietojärjestelmästä annetun lain mukaisen käsittelyn aiheuttamasta ilmoituksen käsittelyn työmäärän kasvusta.

Osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen, osuuskunnan ja säästöpankin sääntöjen muuttamista koskevan muutosilmoituksen käsittelymaksu on voimassa olevassa maksuasetuksessa 275 euroa. Käsittelymaksu ehdotetaan alennettavaksi 240 euroon.

Sähköisessä asiointipalvelussa voi tehdä ilmoituksen osakepääoman alentamistilanteessa, joka edellyttää kuulutuksen antamista osakeyhtiön velkojille. Tämän ilmoituksen käsittelymaksuksi on säädetty 380 euroa. Digitalisointidirektiivin täytäntöönpanon johdosta myös ilmoitus, jonka rekisteröinti edellyttää kuulutuksen antamista osakeyhtiön velkojille yhtiöjärjestystä muutettaessa tai siitä poikettaessa tai yritysmuotoa muutettaessa pitää voida tehdä sähköisessä asiointijärjestelmässä. Maksutaulukkoa ehdotetaan täydennettäväksi tämän mukaisesti niin, että näissäkin tilanteissa käsittelymaksuna olisi 380 euroa.

Nykyisin sähköisessä asiointipalvelussa ei ole voinut ilmoittaa osakeyhtiön jakautumiseen liittyviä asioita eikä hakea julkista haastetta selvitystilassa olevan osakeyhtiön velkojille. Myöskään muita Virallisessa lehdessä kuulutettavia hakemusasioita ei ole voinut tehdä sähköisessä asiointipalvelussa. Näitä ovat esimerkiksi ylikurssirahaston ja vararahaston alentamisasiat, joiden täytäntöönpanon edellytyksenä on velkojien suojaamisen toteuttaminen, minkä vuoksi yhtiön on haettava kuulutusta yhtiön velkojille. Asuinpaikkaa koskevan poikkeusluvan hakeminen osakeyhtiön hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenelle, toimitusjohtajalle tai selvitysmiehelle ei ole ollut mahdollista sähköisesti. Hakemusta osakeyhtiön selvitysmiehen määräämiseksi tai hakemusta rekisteristä poistetun yhtiön selvitystilaan määräämiseksi ei ole voinut tehdä sähköisessä asiointipalvelussa. Maksutaulukkoa ehdotetaan täydennettäväksi niin, että myös nämä asiat voisi tehdä sähköisessä asiointipalvelussa. Jakautumissuunnitelman ilmoitta-

miseen ehdotetaan vastaavaa maksua kuin sulautumissuunnitelman ilmoittamiseen eli 185 euroa/yhtiö. Hakemukselle kuulutuksen antamiseksi jakautumisasiassa ehdotetaan maksuksi 380 euroa/kuulutettava yhtiö. Ilmoitukselle jakautumisen täytäntöönpanosta ehdotetaan maksuksi 185 euroa/yhtiö ja jakautumisen raukeamiselle tai peruuttamiselle 40 euroa/yhtiö. Jakautumisasioita koskevien ilmoitusten käsittelymaksu määräytyy samalla tavalla kuin sulautumisasioita koskevien ilmoitusten käsittelymaksu.

Paperiasioinnissa paperisen ilmoituslomakkeen käsittelyn eri vaiheiden kustannukseksi on arvioitu 55 euroa. Kun hakemus julkisesta haasteesta yhteisön velkojille tehdään paperimuodossa, käsittelymaksuna peritään 210 euroa. Saman asian käsittely sähköisessä asiointijärjestelmässä maksaisi edellä mainitun mukaisesti 155 euroa. Vastaavasti käsittelymaksuksi ehdotetaan 155 euroa, kun yhtiön päätöksen täytäntöönpano edellyttää velkojiensuojamenettelyä ja siihen liittyvän, yhtiön velkojille annettavan kuulutuksen hakemista. Asuinpaikkaa koskevan poikkeuslupahakemuksen käsittelymaksu on paperiasioinnissa 120 euroa ja sähköisessä asiointissa edellä olevan mukaisesti 65 euroa. Selvitysmiehen määräämistä koskevan hakemuksen käsittelymaksu paperiasioinnissa on 95 euroa, kuten myös rekisteristä poistetun yhtiön selvitystilaan määräämiseksi tehdyn hakemuksen. Sähköisessä asiointipalvelussa näiden hakemusten käsittelymaksu olisi 40 euroa.

Osakeyhtiön tilinpäätöksiä ei tällä hetkellä voi ilmoittaa rekisteriviranomaiselle sähköisen asiointipalvelun kautta. Yhtiöoikeusdirektiiviin tehdyn muutoksen johdosta sähköistä asiointipalvelua muutetaan niin, että tämä tulee mahdolliseksi 1.8.2022. Tilinpäätöstietojen ilmoittaminen kahdeksan kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä on suorite, josta Patentti- ja rekisterihallitus jättää käsittelymaksun perimättä.

Tilinpäätöstietojen julkistaminen laissa säädetyn määräajan päättymisen jälkeen aiheuttaa rekisteriviranomaiselle kustannuksia, koska rekisteriviranomainen joutuu käynnistämään toimet puuttuvien tilinpäätöstietojen saamiseksi. Osakeyhtiölain (624/2006) 8 luvun 10 §:n mukaan osakeyhtiön on ilmoitettava tilinpäätös ja toimintakertomus rekisteröitäviksi kahden kuukauden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamisesta. Vastaava säännös on osuuskuntalain (421/2013) 8 luvun 10 §:ssä. Edellä mainittujen lakien mukaan rekisteriviranomainen voi velvoittaa toimitusjohtajan tai hallituksen jäsenen sakon uhalla täyttämään velvollisuuden tai käynnistää menettelyn, jonka päätyttyä osakeyhtiö tai osuuskunta voidaan määrätä poistettavaksi rekisteristä. Menettelyjen käynnistäminen aiheuttaa kuluja, joiden kattamiseksi perittäisiin käsittelymaksu osakeyhtiöltä tai osuuskunnalta, jotka ovat aiheuttaneet nämä kustannukset. Uhkasakkomenettelyssä osakeyhtiölle tai osuuskunnalle pitää lähettää kirje ennen kuin uhkasakko voidaan asettaa. Asianosaiselle on ennen uhkasakon asettamista ja tuomitsemista koskevan asian ratkaisemista varattava tilaisuus selityksen antamiseen. Viranomaisen päätös on annettava tiedoksi asianosaiselle postitse saantitodistusta vastaan tai haasteen tiedoksiantamisesta säädettyssä järjestyksessä.

Tilinpäätöksen ilmoittamisesta laissa säädetyn määräajan päätyttyä aiheutuu saman verran kustannuksia riippumatta siitä, ilmoitetaanko tilinpäätös rekisteröitäväksi laissa säädetyn määräajan päätyttyä sähköisessä asiointipalvelussa tai paperi-ilmoituksena. Tilinpäätösilmoituksen käsittelymaksu tällaisessa tilanteessa olisi edelleen 85 euroa.

Edellä ehdotetut maksut liittyvät osaltaan digitalisointidirektiivin edellyttämiin toimenpiteisiin, joita koskevien Patentti- ja rekisterihallituksen palvelujen on oltava valmiina, kun direktiivin soveltaminen alkaa 1.8.2022. Patentti- ja rekisterihallituksen on siten ryhdyttävä direktiivin edellyttämien palvelujen tuottamiseen jo ennen kuin direktiivin soveltaminen alkaa. Tämän vuoksi kaikki ehdotetut maksut sisältyisivät maksutaulukkoon jo 1.1.2022 lukien.

Muut hakemusasiat

Asetukseen ehdotetaan lisättäväksi uusi *toiminimen rekisteröinnin kumoamiseksi tehtyä hakemusta* koskeva maksu.

Toiminimilain muutos tuli voimaan 1.5.2021. Toiminimilakiin lisätyn uuden 20 a §:n mukaan Patentti- ja rekisterihallitukselle tuli uutena tehtävänä toiminimen rekisteröinnin kumoamisasian käsittely. Toiminimilain 20 §:n 2 momentin mukaan se, jolle aiheutuu haittaa toiminimen rekisteröinnistä, voi hakea toiminimen rekisteröinnin kumoamista rekisteriviranomaiselta, jos toiminimeä ei ole viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana käytetty eikä toiminimen haltija osoita siihen hyväksyttävää syytä. Toiminimilain uuden pykälän mukaan rekisteriviranomainen ratkaisee toiminimilain 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun rekisteröinnin kumoamista koskevan asian hakemuksen ja sen johdosta annettujen lausuntojen perusteella.

Toiminimen rekisteröinnin kumoamista koskevaa asiaa voidaan käsitellä myös markkinaoikeudessa. Rekisteriviranomaiselta voidaan hakea hallinnollisessa menettelyssä rekisteröinnin kumoamista vain toiminimen käyttämättömyyden perusteella. Kumoamishakemuksen perusteella toiminimen haltijalle lähetetään saantitodistuksella kirje, jossa pyydetään esittämään selvitystä toiminimen käyttämisestä tai esittämään perusteluja käyttämättömyydelle. Toiminimen hallinnollisen kumoamisen menettelyn on tarkoitus olla edullisempi, yksinkertaisempi ja nopeampi vaihtoehto tuomioistuinmenettelylle, minkä vuoksi hallinnollisen maksun on oltava alempi kuin oikeudenkäyntimaksu markkinaoikeudessa. Oikeudenkäyntimaksu yksityisille henkilöille on tällä hetkellä markkinaoikeudessa 510 euroa ja yrityksille 2 050 euroa. Hallinnollisen kumoamishakemuskustannushintaa on vaikeata määrittellä, koska Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole kokemuksia toiminimen rekisteröinnin kumoamisasioista. Maksun olisi kuitenkin oltava markkinaoikeuden oikeudenkäyntimaksua alhaisempi, jotta hallinnollinen kumoamismenettely olisi ensisijainen menettelytapa ja sen maksu edullisempi kuin oikeudenkäyntimaksu markkinaoikeudessa. Tällä perusteella toiminimen rekisteröinnin hallinnollisen kumoamisen käsittelymaksuksi ehdotetaan 400 euroa.

Otteet, todistukset ja jäljennökset

Oikeaksi todistamisesta perittävät maksut ovat olleet maksuasetuksessa epäyhtenäisiä, mistä on aiheutunut haasteita Patentti- ja rekisterihallituksen asiakaspalvelulle, kun samanlaisesta toimesta perittävä maksu vaihtelee asiakohtaisesti. Asetuksessa ehdotetaan oikeaksi todistamista koskevien maksujen yhtenäistämistä kaupparekisteri-, yritys kiinnitys-, säätirekisteri- ja yhdistysrekisteriasioiden osalta. Kaupparekisteriasioiden oikeaksi todistamista koskevan maksun suuruus ehdotetaan korotettavaksi 10 eurosta 15 euroon.

Muilta osin pykälässä ehdotettujen kaupparekisteriasioita koskevien maksujen suuruus vastaisi voimassa olevaa asetusta. Muut kuin Virre-tietopalvelussa tilattavat ja muodostettavat kaupparekisteriotteet olisivat jatkossakin maksullisia. Maksutaulukon mukaisella kaupparekisteriotteesta perittävällä maksulla tarkoitettaisiin paperisesta otteesta tai sähköpostin liitetiedostona lähetettävästä otteesta perittävää maksua.

11 §. Yritys- ja yhteisötunnusrekisteriasiat. Pykälässä säädettäisiin yritys- ja yhteisötunnusrekisteriasioita koskevista maksuista. Maksujen suuruus vastaisi voimassa olevaa asetusta.

12 §. Yrityskiinnitysasiat. Pykälässä säädettäisiin yrityskiinnitysasioista perittävistä maksuista. Kaupparekisteriasioita vastaavalla tavalla yrityskiinnitysasioiden oikeaksi todistamista koskevan maksun suuruus ehdotetaan korotettavaksi 10 eurosta 15 euroon.

13 §. Säätirekisteriasiat. Pykälässä säädettäisiin säätirekisteriasioista perittävistä maksuista.

Maksuasetuksen 3 §:ään ehdotetaan edellä muutosta, jonka mukaan säätiön vuosiselvityksen ilmoittaminen rekisteröitäväksi kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä olisi makсутonta. Säätirekisteriasioista perittäviin maksuihin ehdotetaan lisättäväksi uusi maksu: *Vuosiselvityksen ilmoittaminen, kun on kulunut yli kuusi kuukautta tilikauden päättymisestä*, 85 euroa. Ehdotettu sääntely olisi tältä osin jatkossa vastaavan kaltaista kuin maksuasetuksen 3 §:n 4 kohdassa, jonka mukaan tilinpäätöstietojen ilmoittaminen kahdeksan kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä on makсутonta. Myös jatkossa asetuksen liitteen kaupparekisteriasioita koskevaan 10 §:ään sisältyisi vastaava maksu, jota sovelletaan osakeyhtiöiden ja osuuskuntien tilinpäätösten ilmoittamiseen. Säätiön velvollisuus julkistaa säätiön toimintaa ja taloudellista tilaa koskevat asiakirjat on kuitenkin erilainen kuin osakeyhtiöillä ja osuuskunnilla (mm. tase-erittelyt ja toimintakertomuksen sisältö) ja lisäksi velvollisuus ei ala säätiön tilinpäätöksen vahvistamispäätöksestä, kuten osakeyhtiöillä ja osuuskunnilla, vaan tilikauden päättymisestä.

Säätiölain (487/2015) 5 luvun 5 §:n mukaan säätiön on ilmoitettava tilinpäätös tase-erittelyineen, toimintakertomus ja tilintarkastuskertomus (vuosiselvitys) rekisteröitäviksi rekisteriviranomaiselle kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Vuosiselvityksen ilmoittaminen tämän säännöksen mukaisesti olisi edelleen makсутonta, mutta sen ilmoittamisesta määräjän päättymisen jälkeen perittäisiin erillinen käsittelymaksu edellä selostetulla tavalla.

Vuosiselvityksen julkistaminen laissa säädetyin määräjän päättymisen jälkeen aiheuttaa rekisteriviranomaiselle kustannuksia, koska rekisteriviranomainen joutuu käynnistämään toimenpiteet puuttuvien vuosiselvitysten saamiseksi. Säätiölain 14 luvun 9 §:n 3 momentin mukaan rekisteriviranomainen voi velvoittaa toimitusjohtajan tai hallituksen jäsenen sakon uhalla täyttämään velvollisuuden. Tällaisten menettelyjen käynnistämisestä Patentti- ja rekisterihallitukselle aiheutuneiden kulujen kattamiseksi perittäisiin käsittelymaksu niiltä säätiöiltä, jotka ovat aiheuttaneet kustannukset. Maksuksi esitetään 85 euroa, joka vastaisi kaupparekisterin myöhässä toimitetusta tilinpäätöksestä perittävää maksua.

Kun vuosiselvitys toimitetaan rekisteröitäväksi laissa säädetyin määräjän jälkeen, säätiölle lähetetään lasku käsittelymaksusta.

Esitetyllä muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta säätiörekisterin tulokertymään. Muutoksen arvioidaan kasvattavan tuloja noin 15 000 eurolla.

Muilta osin pykälässä ehdotetut maksut ja näiden suuruus vastaisivat voimassa olevaa asetusta.

14 §. *Yhdistysrekisteriasiat.* Pykälässä säädettäisiin yhdistysrekisteriasioita koskevista maksuista.

Yhdistyslain (503/1989) mukaan yhdistyksen tulee ilmoittaa yhdistysrekisteriin merkittäväksi yhdistyksen hallituksen puheenjohtaja ja yhdistyksen nimenkirjoittajat. Yhdistys voi ilmoittaa rekisteriin merkittäväksi myös yhdistyksen hallituksen kaikki jäsenet. Voimassa olevassa maksuasetuksessa yhdistyksen hallituksen ilmoittamisesta peritään erillinen käsittelymaksu. Asioiden erillisestä ilmoittamisesta on aiheutunut huomattavan paljon sekaannuksia, kun yhdistykset ovat ilmoittaneet vain hallituksen jäsenten muutoksia, mutta eivät puheenjohtajan tai nimenkirjoittajien muutoksia. Asetuksessa ehdotetaan, että näiden seikkojen ilmoittaminen yhdistetään ja että erillistä käsittelymaksua ei peritä vapaaehtoisesta hallituksen ilmoittamisesta. Muutos koskisi sekä paperisena jätettyjen ilmoitusten käsittelymaksua että sähköisesti jätettyjen ilmoitusten käsittelymaksua.

Yhdistysrekisterin uudet sähköiset tietojärjestelmät otettiin käyttöön 17.9.2019. Yhdistyksen perusilmoitusten ennakkotarkastusta ei saatu sisällytettyä uuteen sähköiseen asiointijärjestelmään, mutta sen tilalle on luotu ohjattu sähköinen perustamisilmoitus. Ohjatussa perustamisilmoituksessa asiointipalvelu luo säännöt yhdistyksen tekemien valintojen pohjalta.

Maksutaulukosta ehdotetaan poistettavaksi maininnat ennakkotarkastuksesta yhdistyksen sähköisesti jätettyjen ilmoitusten osalta. Sähköisesti jätetyn yhdistyksen ohjatun perusilmoituksen käsittelymaksu olisi 50 euroa. Muissa tilanteissa sähköisesti jätetyn perusilmoituksen käsittelymaksu olisi voimassa olevaa asetusta vastaavasti 100 euroa.

Kaupparekisteri- ja yritys kiinnitysasioita vastaavalla tavalla yhdistysrekisteriasioiden oikeaksi todistamista koskevan maksun suuruus ehdotetaan korotettavaksi 10 eurosta 15 euroon.

Esitetyillä muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta yhdistysrekisterin tulokertymään.

Muiden yhdistysrekisteriasioihin ehdotettujen maksujen suuruus vastaisi voimassa olevaa asetusta.

15 §. *Tilintarkastajia koskevat asiat.* Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan asetuksen ryhmitelyä vastaavalla tavalla tilintarkastajatutkinnoista, kelpoisuuskokeen osallistumismaksusta, tilintarkastajatutkintorekisteriä koskevista maksuista ja muista maksuista.

Tutkintomaksut ja kelpoisuuskokeeseen osallistumismaksut

Voimassa olevaan asetukseen nähden ehdotetaan, että maksutaulukosta poistetaan tutkintomaksuista JHTT-tutkintoon tai sen osaan osallistumismaksu ja kelpoisuuskokeeseen tai sen osaan osallistumismaksuista poistetaan JHTT-siirtymäkokeeseen osallistumismaksu.

Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annettu laki (1142/2015) tuli voimaan 1.1.2016. Lain 12 §:n siirtymäsäännöksen 21 kohdan mukaan JHTT-tilintarkastaja oli hakemuksesta ja säädettyjen edellytysten täytyessä hyväksyttävä HT- ja JHT-tilintarkastajaksi. Edellytyksenä oli, että JHTT-tilintarkastaja suoritti hyväksytysti siirtymäkokeen ja täytti tilintarkastuslain 6 luvun 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetty yleiset kelpoisuusedellytykset. Siirtymäkoee järjestettiin vähintään kerran vuodessa viitenä vuotena lain voimaantulon jälkeen. Lain voimaantuloon liittyvä siirtymäaika on päättynyt eikä tähän säännökseen perustuvia kokeita enää järjestetä.

Muut maksut

Tilintarkastuslain (1141/2015) 6 luvun 9 §:n 5 momentin mukaan tilintarkastajarekisteriin merkitään tiedot myös sellaisesta muussa kuin ETA-valtiossa hyväksytystä ja rekisteröidystä tilintarkastajasta, joka antaa tilintarkastuskertomuksen muussa kuin ETA-valtiossa rekisteröidyn yhteisön tilinpäätöksestä tai konsernitilinpäätöksestä sekä toimintakertomuksesta, jos yhteisön arvopaperi on kaupankäynnin kohteena Helsingin pörssissä. Rekisteröitävän on lisäksi täytettävä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävät ammattitaitoa, tilintarkastusyhteisön hallintoa, tilintarkastuksen suorittamista ja tietojen julkistamista koskevat edellytykset. Tilintarkastuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1377/2015) 2 §:n 2 momentin mukaan muussa kuin ETA-valtiossa hyväksyttyä ja rekisteröityä tilintarkastajaa koskevat tiedot on merkittävä rekisteriin siten, että ne erottuvat ETA-valtiossa hyväksytyjen ja rekisteröityjen tilintarkastajien tiedoista.

ETA-alueen ulkopuolelta tulevan tilintarkastajan rekisteröintihakemuksen käsittelymaksu on voimassa olevassa maksuasetuksessa 200 euroa. Hakemuksia on hyvin vähän, mutta käsittelymaksun suuruus on osoittautunut olevan pieni verrattuna hakemuksen käsittelyn vaatimaan työmäärään nähden. Käsittelymaksu esitetään korotettavaksi 400 euroon.

Lisäksi asetuksessa ehdotetaan uutta *tilintarkastajan määräämistä tilintarkastuslain (1141/2015) 2 luvun 8 §:n perusteella* koskevan asian käsittelymaksua.

Tilintarkastuslain 2 luvun 8 §:n mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen on ilmoituksesta määrättävä yhteisölle tai säätiölle kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja, jos:

- 1) tilintarkastajaa ei ole valittu tilintarkastuslain tai muun lain mukaisesti;
- 2) tilintarkastajalla ei ole 1 §:ssä tarkoitettua kelpoisuutta tai tilintarkastaja ei ole 4 luvun 6 ja 7 §:ssä tarkoitettulla tavalla riippumaton; tai
- 3) yhtiöjärjestykseen, sääntöihin tai yhtiösopimukseen otettua tilintarkastajien lukumäärää tai kelpoisuutta koskevaa määräystä on rikottu.

Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että yhteisö ei toimi ilman laissa säädetty vaatimukset täyttävää tilintarkastajaa.

Patentti- ja rekisterihallitus ei määrää yhteisölle tai säätiölle kelpoisuusehdot täyttävää tilintarkastajaa omasta aloitteestaan, vaan se toimii vain sille tehdyn ilmoituksen perusteella. Pykälän mukaan ilmoituksen saa tehdä kuka tahansa. Yhteisön tai säätiön tilintarkastus ei ole ainoastaan yhteisön osakkaan tai jäsenen etujen, vaan myös sidosryhmien ja yleisenkin edun mukaista. Myös vero- ja rekisteriviranomaiset sekä muut viranomaiset voivat tehdä ilmoituksen. Hallitus, siihen verrattava toimielin ja tilintarkastajan valintaan osallistuva yhtiömies on säännöksen mukaan velvollinen tekemään ilmoituksen, jollei se, jolle tilintarkastajan valitseminen kuuluu, viivytyksettä valitse kelpoisuusehdot täyttävää tilintarkastajaa.

Patentti- ja rekisterihallituksen on pyydettävä tilintarkastuslautakunnan lausunto 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua riippumattomuutta koskevassa asiassa ennen sen ratkaisemista. Ennen kuin säännöksessä tarkoitettu määräys annetaan, on kuultava yhteisön tai säätiön hallitusta, siihen verrattavaa toimielintä tai yhtiömiehiä.

Tilintarkastajan määräämistä koskevan asian käsittelymaksuksi ehdotetaan 1 000 €. Ilmoituksia tulee käsiteltäväksi muutama vuodessa ja niiden käsittely on monivaiheinen prosessi ennen päätöksen tekemistä. Patentti- ja rekisterihallitus määräisi tilintarkastajan laissa säädettyä menettelyä noudattaen tilanteissa, joissa yhtiö tai säätiö toimii ”lainvastaisessa” tilassa. Maksusta vastaisi yhteisö tai säätiö, jolle tilintarkastaja on määrätty. Yhteisö tai säätiö on laiminlyönyt huolehtia siitä, että yhteisö tai säätiö valitsee asianmukaisesti tilintarkastajan, minkä vuoksi asian käsittelymaksun periminen yhteisöltä tai säätiöltä on perusteltua. Mikäli käynnistetty menettely ei johda tilintarkastajan määräämiseen, maksua ei perittäisi.

Asetukseen ehdotetaan myös *palkkiokaton ylittämistä koskevan poikkeuslupahakemuksen* käsittelymaksua.

EU:n tilintarkastusasetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 537/2014 yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisäateistä tilintarkastusta koskevasta erityisvaatimuksesta ja komission päätöksen 2005/909/EY kumoamisesta) 4 artiklassa säädetään palkkiokatto tilintarkastajalle muista kuin tilintarkastuspalveluista maksettaville palkkioille PIE-tilintarkastustoimeksiannoissa. Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastusvalvonta voi PIE-yhteisön tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön hakemuksesta antaa luvan poiketa tilintarkastusasetuksen 4 artiklan 2 kohdassa säädetystä muita kuin tilintarkastuspalkkioita kokevien palkkioiden enimmäismäärästä. Säännös perustuu EU:n tilintarkastusasetuksen 4 artiklan 2 kohdan 3 kappaleessa säädettyyn jäsenvaltio-optioon.

Palkkionrajoitus eli niin sanottu palkkiokatto lasketaan 3 vuoden jaksoissa. Palkkiokatto tarkoittaa EU:n tilintarkastusasetuksen 4 artiklan 2 kohdan 1 kappaleen mukaan, ettei tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön veloittamien palkkioiden yhteenlaskettu määrä muista sallituista palveluista kuin tilintarkastuspalveluista saa neljäntenä vuonna olla enemmän kuin 70 % kolmena edellisestä vuonna maksettujen tilintarkastuspalkkioiden keskiarvosta. Keskiarvo lasketaan kolmesta palvelujen tarjoamista edeltävästä vuodesta.

Tilintarkastuslain 5 luvun 4 §:n mukaan poikkeuslupan myöntäminen hakijalle (tilintarkastajalle tai tilintarkastusyhteisölle) on Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastusvalvonnan harjoittamisessa. Luvan antamisen edellytyksenä on, että siihen on tarkastettavan yhteisön toiminnasta johtuvia erityisiä syitä. Momentissa tarkoitettuja erityisiä syitä ovat esimerkiksi yritysjärjestelyt tai muut vastaavat tilanteet kuten pääomamarkkinatransaktioihin liittyvät toimet ja listautuminen. Tilintarkastajalta tällaisissa erityisissä tilanteissa hankittavat palvelut voivat liittyä esimerkiksi listalleottoesitteisiin, proforma-informaation tuottamiseen ja niin sanottuihin Comfort letter –asiakirjoihin. Pykälän 4 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastusvalvonta voi antaa poikkeuslupan 4 artiklan 2 kohdassa säädetystä palkkioiden enimmäismäärästä enintään kahden tilikauden ajaksi. Poikkeuslupan nojalla tilintarkastaja voi siten tarjota palveluita, vaikka palkkiot ylittäisivät 70 prosenttia edellisen kolmen tilikauden tilintarkastuspalkkioiden keskiarvosta.

Käytännössä Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastusvalvonta on vuosina 2015–2021 saanut vuosittain muutaman hakemuksen, kuitenkin alle 10 hakemusta vuodessa. Hakemusten käsittely edellyttää selvitysten pyytämistä, luvan myöntämisen edellytysten tapauskohtaista harkintaa, erityisen huolellista salassapitoa ja usein neuvottelua hakijan kanssa. Merkittävän työmäärän ja käsittelyn vaativuuden vuoksi maksun periminen hakemuksen käsittelystä hakijalta on perusteltua.

Palkkiokaton ylittämistä koskevan poikkeuslupahakemuksen käsittelymaksun suuruudeksi ehdotetaan 4 000 €.

Muiden tilintarkastusasioihin ehdotettujen maksujen suuruus vastaisi voimassa olevaa asetusta.

16 §. Edunsaajia koskevat rekisteriasiat. Pykälässä säädettäisiin rekisteriotteen antamista yhteisön tosiasiallisista edunsaajista koskevasta maksusta. Ehdotetun maksun suuruus vastaisi voimassa olevaa asetusta.

17 §. Muut suoritteet. Pykälässä säädettäisiin muista suoritteista perittävistä maksuista. Ehdotettujen maksujen suuruus vastaisi voimassa olevaa asetusta.

3 Asian valmistelu

Patentti- ja rekisterihallitus teki 25.5.2021 työ- ja elinkeinoministeriölle esityksen uudeksi Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista annettavaksi työ- ja elinkeinoministeriön asetukseksi ja sen liitteeseen sijoitettavaksi maksutaulukoksi 1.1.2022–31.12.2023.

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä työ- elinkeinoministeriössä ja se perustuu mainittuun Patentti- ja rekisterihallituksen esitykseen.

Asetusehdotus oli lausuntokierroksella 7.9.-18.10.2021 eli kuuden viikon ajan. Ehdotuksen johdosta lausunnon antoivat...

Lausunnoissa esitettiin...

Lausunnoissa esitettyjen huomioiden johdosta asetusehdotukseen ei ole tehty muutoksia / on tehty muutoksia.

Asetusehdotus käsitellään valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa ennen sen antamista.

4 Vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Patentti- ja rekisterihallitus on nettobudjetoitu virasto ja sen toiminnan rahoitus perustuu asiakailta perittäviin maksuihin. Patentti- ja rekisterihallitus tuloista noin 90 % muodostuu omista maksutuloista. Yrityksiä ja yhteisöjä palvelevana virastona Patentti- ja rekisterihallituksen rahoitus on riippuvainen talouden suhdanteista ja yritystoiminnan aktiivisuudesta. Muutoksia näissä tekijöissä on mahdotonta luotettavasti ennustaa, mutta normaalissa taloudellisessa tilanteessa Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteiden kysyntä on varsin vakaata.

Vuonna 2021 Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista annetun työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen mukaisten tulojen määräksi arvioidaan noin 52,6 miljoonaa euroa. Koko Patentti- ja rekisterihallituksen osalta maksujen kustannusvastaavuus on ollut 105 % tammi-kesäkuussa 2021, mutta todellinen koko vuotta koskeva kustannusvastaavuuden arviointi voidaan tehdä vasta kun koko vuoden tiedot ovat saatavilla.

Voimassa olevaan asetukseen nähden ehdotettujen maksumuutosten vaikutus Patentti- ja rekisterihallituksen kustannusvastaavuuteen on kokonaisuutena suhteellisen vähäinen. Suurimmat vaikutukset on digitalisointidirektiivin edellyttämällä maksuttomuudella, jota koskevat vaikutukset kohdistuvat kaupparekisteriasioihin. Muuten ehdotetuilla muutoksilla pyritään tehostamaan käsittelyprosesseja ohjaamalla asiointia sähköiseen asiointiin ja selkeyttämään maksurakennetta, osalla muutoksista myös poistetaan vähän käytettyjä maksuja tai tarpeettomaksi käyneitä. Monilta osin eri suoriteryhmiä maksut säilyisivät voimassa olevan asetuksen mukaisina.

Vuonna 2022 maksuasetuksen mukaisten tulojen määräksi arvioidaan noin 49,2 miljoonaa euroa ja koko Patentti- ja rekisterihallituksen osalta kustannusvastaavuudeksi 81 %. Kustannusvastaavuutta heikentää erityisesti yhteisöpatenttijärjestelmään siirtyminen, jonka arvioidaan laskevan tuloja n. 3,3 miljoonaa euroa, joka katetaan budjettikompensaatiolla.

Patentti-, eurooppapatentti-, lisäsuojatodistus- ja hyödyllisyysmalliasioiden sekä integroidun piirin piirimalliasioiden (asetuksen liite 1–6 §) kustannusvastaavuudeksi arvioidaan vuonna 2022 noin 95 % huomioiden yhtenäispatentin budjettikompensaatio. Maksuihin kohdistuu vain diaaritodistuksen maksujen ja oikeaksi todistamista koskevien maksujen muutoksia, joilla ei ole tuloaikutusta.

Teollisoikeusasiamesiasioiden (asetuksen liite 7 §) kustannusvastaavuudeksi arvioidaan vuonna 2022 123 % vuoden 2020 toteuman perusteella, kun huomioidaan alijäämä ja siihen saatava budjettikompensaatio.

Tavaramerkki- ja mallioikeusasioiden (asetuksen liite 8 ja 9 §) kustannusvastaavuus olisi vuonna 2022 102 %. Laskelma on tehty olettaen, että 80 % hakijoista käyttää sähköistä asiointia. Sähköisen asioinnin yleistymisen ja kehittymisen myötä tulovaikutuksen odotetaan edelleen pienentyvän.

Kaupparekisteriasioden (asetuksen liite 10 §) kustannusvastaavuus oli vuonna 2020 102 % ja vuonna 2021 toteutuvaksi kustannusvastaavuudeksi arvioidaan 92 %.

Ehdotetulla maksuasetuksella osaltaan täytántöönpannaan EU:n digitalisointidirektiiviä, josta aiheutuu muutoinkin taloudellisia vaikutuksia, kun viraston tietojärjestelmiä ja toimintaa on kehitettävä direktiivin edellyttämällä tavalla. Tietojärjestelmiä on tarkoituksenmukaisinta kehittää kokonaisuutena, jotta ne voivat EU-lainsäädännöstä seuraavien velvoitteiden ohella palvella myös kansallisia julkishallinnon digitalisaatiokehityksen tavoitteita. Tähän kehitystyöhön liittyviä vaikutuksia on selostettu tarkemmin digitalisointidirektiivin täytántöönpanoa koskevan hallituksen esityksen (HE /2021 vp) jaksossa 4.2.

Asetuksen keskeinen muutosehdotus on kaikkien sähköisten kaupparekisteriotteiden tarjoaminen maksuttomasti. Maksuttomuuteen liittyvien muutosten arvioidaan vähentävän kaupparekisterin tulokertymää noin 500 000 eurolla vuonna 2022. Edelleen vuoden 2022 jälkeen arvioidaan vähenevän noin 1,5 miljoonalla eurolla vuoteen 2020 nähden. Digitalisointidirektiivin edellyttämien muutosten toimenpanemista varten valtiontalouden vuosien 2022–2025 kehyksessä on varattu yhteensä 1,5 miljoonaa euroa. Kehykseen varattu summa kompensoi myös maksuttomuudesta aiheutuvia tulonmenetyksiä.

Osaltaan myös muilla asetuksen liitteessä kaupparekisteriasioihin ehdotetuilla maksumuutoksilla pyritään tasapainottamaan kustannusvaikutuksia ja muuten edellä selostetusta maksuttomuudesta kaupparekisteriasioille seuraavaa alijäämää.

Ehdotettujen muutosten johdosta kustannusvastaavuudeksi arvioidaan vuonna 2022 98 % ja vuonna 2023 97 %. Tuotot olisivat 27 087 000 euroa vuonna 2022 ja 24 756 000 euroa vuonna 2023.

Yrityskiinnitysasioiden (asetuksen liite 12 §) kokonaiskustannukset olisivat vuonna 2022 noin 447 000 euroa ja ylijäämä noin 91 000 euroa ja kustannusvastaavuus 120 %. Vuonna 2023 ylijäämän ennustetaan nousevan 176 500 euroon eli kustannusvastaavuus olisi 149 %. Yrityskiinnitysasioiden ylijäämän ennustetaan palaavan jälleen aiempia vuosia vastaavalle tasolle, vaikka maksuja alennettiin voimassa olevaan vuoden 2020 maksuasetuksessa.

Säätiörekisteriasioden (asetuksen liite 13 §) kokonaiskustannukset olisivat vuonna 2020 noin 1 402 000 euroa. Alijäämä olisi noin 1 047 000 euroa ja kustannusvastaavuus 25 %, mitä vastaan saataisiin budjettikompensaatiota 880 000 euroa. Vastaavalla tasolla oltaisiin myös vuonna 2023. Vuosiselvityksen ilmoittamiseen liittyvillä maksumuutosten arvioidaan kasvattavan säätiörekisterin tuloja noin 15 000 eurolla.

Yhdistysrekisteriasioiden (asetuksen liite 14 §) kustannusvastaavuuden arvioidaan vuonna 2022 noin 3 800 000 euroa alijäämäinen. Kun huomioidaan valtion talousarvoista saatava määräraha 3 398 000 euroa, kustannusvastaavuudeksi muodostuu 92 %.

Yhdistysrekisteriasioihin ehdotetuilla muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta yhdistysrekisterin tulokertymään.

Tilintarkastajia koskevien asioiden (asetuksen liite 15 §) kustannusvastaavuuden arvioidaan vuonna 2022 olevan noin 2 550 000 euroa alijäämäinen. Kun huomioidaan käyttötalouteen valtion talousarvioista saatavat määrärahat 2 260 000 euroa, kustannusvastaavuudeksi muodostuu 90 %.

Tilintarkastusasioihin ehdotetuilla muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta rekisterin tulokertymään.

Vaikutukset viranomaisen toimintaan

Maksuasetuksessa pyritään siihen, että Patenti- ja rekisterihallituksen eri suoriteryhmiin kuuluvista suoritteista perittävien maksujen kokonaismäärät vastaisivat mahdollisimman tarkasti kyseisen suoriteryhmän ylläpitämisestä valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää.

Sähköisten kaupparekisteriotteiden muuttaminen maksuttomaksi on Patenti- ja rekisterihallituksen kannalta tarkoituksenmukaista sekä tehostaa viraston toimintaa ja sen tietojärjestelmien kehittämishankkeita. Tietojärjestelmiä on kehitettävä kokonaisuutena ja tarvittaessa myös EU-velvoitteita laajemmin, jotta järjestelmät voivat palvelulla myös kansallisia julkishallinnon digitalisaatiokehityksen tavoitteita ja kehitystyö on kustannustehokasta.

Yleisesti sähköisen asioinnin laajentaminen laskee ilmoitusten käsittelykustannuksia Patenti- ja rekisterihallituksessa. Sähköisesti annetut ilmoitukset ovat virheettömimpiä, jolloin korjaamistarve on vähäisempi ja käsittelyaika nopeampi. Kustannuksia laskee myös paperisten ilmoitusten käsittelytarpeen, kuten skannauksen, väheneminen.

Edelleen esimerkiksi kaupparekisterin sähköisen asioinnin ohjaaminen valmiisiin rakenteisiin malliasiakirjoihin tehostaa asioiden käsittelyä Patenti- ja rekisterihallituksessa. Toisaalta enemmän manuaalista työtä virastossa vaativista ei-valmiille malliasiakirjoille laadituista ilmoituksista voitaisiin periä työmäärää vastaavia korkeampia maksuja.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotuksessa muutettaisiin maksuttomaksi ja kaikkien saataville Virre-tietopalvelun kautta haettavat kaupparekisteritiedot, lukuun ottamatta otteiden sisältämiä edunsaajatietoja. Muutoksella voidaan arvioida olevan merkittäviä positiivisia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Muutos helpottaa ja nopeuttaa olennaisesti yritysten toimintaa tilanteissa, joissa tarvitaan kaupparekisteritietoja, mikä tuo yritykselle säästöjä. Maksuttomuudesta Patenti- ja rekisterihallitukselle syntyvien tulonmenetysten hyöty siirtyisi siten rekisteriin merkityille yrityksille ja muille rekisterin

käyttäjille, jotka saavat jatkossa direktiivin edellyttämät ja muut kaupparekisteritiedot maksutta sähköisesti. Ehdotus parantaisi kaupparekisteritietojen julkista hyödynnettävyyttä.

Tietojärjestelmien kehittäminen siten, että kaikki asiointi olisi mahdollista sähköisesti tehostaa ilmoitusten käsittelyä virastossa, koska paperiprosessiin liittyvät välivaiheet jäävät pois. Yrityksille tämä tarkoittaa, että ne saavat asiansa käsitellyksi nopeammin ja pienemmin kustannuksin. Sähköinen asiointi ja siihen liittyvä tunnistautuminen parantaa myös yritysturvallisuutta.

Maksutaulukon yritysten perustamista koskevat maksumuutokset ohjaisivat käyttämään asioinnissa valmiita malliasiakirjoja, joiden käsittely on nopeampaa Patentti- ja rekisterihallitukselle. Suurempaa työtä aiheuttavan tavallisen peruselmoituksen sähköistä maksua kuitenkin korotettaisiin. Asiakkaat hyötyisivät siitä, että valmiiden malliasiakirjojen käyttäminen on nopeampaa ja maksultaan edullisempaa. Myös osakeyhtiöiden yhtiöjärjestyksen muutoksesta perittävän maksun alentaminen pienentää yritysten kustannuksia. Asunto-osakeyhtiöiden perustamista ja yhtiöjärjestyksen muuttamista koskevia maksuja korotettaisiin, mutta korotuksia ei voida pitää niin merkittävänä, että niillä olisi olennaista taloudellista merkitystä asunto-osakeyhtiöille.

Yleisesti sähköisen asiointi tulee tulevaisuudessa edelleen lisääntymään, mikä tehostaa palvelujen tuottamista ja saa aikaan kustannussäästöjä. Ehdotuksella voidaan arvioida olevan myös kannustava vaikutus ottaa nykyistä useammin käyttöön sähköisiä palvelumuotoja paperi-ilmoitusten sijasta. Koska käsittelymaksut määräytyvät kustannusvastaavasti, on edullisemmän sähköisen asioinnin laajentamisesta taloudellista hyötyä yrityksille ja yhteisöille. Kannustaminen sähköisen asioinnin piiriin tehostaa myös yritysten ja yhteisöjen toimintaa.

5 Toimivalta

Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 5 §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriö päättää noudattaen mitä valtion maksuperustelaisissa säädetään, mitkä Patentti- ja rekisterihallituksen ja 1 §:ssä tarkoitetut muun viranomaisen suoritteet tai suoriteryhmät ovat maksullisia ja mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä maksu määrätään omakustannusarvon, mistä suoriteryhmäkohtaisen kustannusvastaavuuden perusteella ja mistä liiketaloudellisiin perusteisiin. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää myös lain 3 §:n 3 momentissa tarkoitetuista kiinteistä maksuista. Lisäksi ministeriö päättää, mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä ja millä 3 §:n 4 momentissa sanotulla perusteella sekä miten maksun suuruus voidaan määrätä suoritteen omakustannusarvosta tai suoriteryhmäkohtaisesta kustannusvastaavuudesta poiketen.

Valtion maksuperustelain (150/1992) 8 §:n 2 momentin mukaan asianomainen ministeriö päättää, mitkä ministeriön ja hallinnonalan muiden viranomaisten suoritteet tai suoriteryhmät ovat maksullisia ja mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä maksu määrätään omakustannusarvon perusteella sekä mitkä suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisiin perusteisiin. Pykälän 3 momentin mukaan ministeriö päättää 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa myös lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitetuista kiinteistä maksuista sekä mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä, millä 6 §:n 3 tai 4 momentissa sanotulla perusteella ja miten maksun suuruus voidaan määrätä suoritteen omakustannusarvosta poiketen.

6 Voimaantulo

Asetusehdotuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2022 ja se olisi voimassa 31.12.2023 saakka. Sen 3 §:n 1 momentin 19 ja 20 kohta tulisivat kuitenkin voimaan vasta 1.8.2022.

Asetusehdotuksen 3 §:n 1 momentin 19 ja 20 kohta liittyvät suurelta osin digitalisointidirektiivin täytäntöönpanoon. Suomi on ilmoittanut komissiolle joulukuussa 2020 digitalisointidirektiivin 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun vuoden lisäajan käyttämisestä siten, että digitalisointidirektiivi muilta kuin 2 kohdassa tarkoitetuilta osin täytäntöönpantaisiin 1.8.2022 mennessä. Mainitut asetusehdotuksen 3 §:n 1 momentin 19 ja 20 kohta ehdotetaan siten tulevan voimaan vasta 1.8.2022. Myös kaupparekisterilakiin digitalisointidirektiivin johdosta ehdotettujen muutosten olisi tarkoitus tulla voimaan samana päivänä.